

KONINKLIJKE BEROEPSORGANISATIE VAN GERECHTSDEURWAARDERS

Ministerie van Justitie en Veiligheid
T.a.v. zijne Excellentie drs. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Ingediend via internet: <https://www.internetconsultatie.nl/griffierechten>

Den Haag, 30 september 2019

Betreft: Reactie op de internetconsultatie van het wijzigingsvoorstel van de
Wet griffierechten burgerlijke zaken

Kenmerk: MIC 902-0930

Geachte heer Dekker,

De KBvG heeft kennisgenomen van het consultatiedocument *Wijziging van de Wet griffierechten burgerlijke zaken in verband met het introduceren van meerdere griffierechtscategorieën voor lagere geldvorderingen*.

Inleiding

Hoge griffierechten zijn voor veel burgers en kleine ondernemers een reden om niet te procederen, en ook voor grotere ondernemers weegt de hoogte van de griffierechten voor kleinere vorderingen niet op tegen het risico die kosten uiteindelijk niet verhaald te krijgen. De KBvG kan zich dan ook vinden in het aan dit voorstel ten grondslag liggende streven om de toegang tot de rechter voor (rechts)personen met lagere geldvorderingen te verbeteren. Na grondige lezing van het voorstel komen wij echter tot de slotsom dat wij niet de overtuiging delen dat die verbeterde toegang door de voorgestelde wijzigingen daadwerkelijk zal worden gerealiseerd.

Financiële onderbouwing wetsvoorstel ontbreekt

Uitgangspunt van het wetsvoorstel is dat de wijziging griffierechten budgetneutraal dient te geschieden. De lijn van het voorstel volgend, wordt beoogd die doelstelling te bereiken door de huidige categorie vorderingen met een financieel belang van € 500 tot en met € 12.500 in vier nieuwe subcategorieën te splitsen. Daarbij blijft het griffierecht voor vorderingen tot € 500 gelijk, wordt het griffierecht voor natuurlijke personen met een vordering tussen € 500 en € 1.500 en voor rechtspersonen met een vordering tussen € 500 en € 5.000 verlaagd;

KONINKLIJKE BEROEPSORGANISATIE VAN GERECHTSDEURWAARDERS

Het griffierecht voor onvermogenen, rechtspersonen en natuurlijke personen met een vordering van maximaal € 500 en natuurlijke personen met een vordering tussen € 1.500 en € 5.000 blijft gelijk en het griffierecht voor rechtspersonen en natuurlijk personen met een vordering van minimaal € 5.000 wordt verhoogd.

Hoewel de KBvG verheugd is over de voorgestelde aanpassingen waarbij het tarief naar beneden is bijgesteld, vormen deze wijzigingen in het licht van een stijging van de gemiddelde griffierechtstarieven bij handelszaken in eerste aanleg van 43% in de jaren van 2009 t/m 2012 slechts een beperkte correctie.¹

Daarnaast ontbreekt tot onze verwondering in de Memorie van Toelichting iedere verwijzing naar een doorberekening van de kennelijke kostenneutraliteit van het voorstel. De lezer moet het doen met de summiere opmerking dat om griffierechten voor incassozaken budgetneutraal te kunnen verlagen, andere griffierechtstarieven moeten worden verhoogd.² Iedere verwijzing naar een daadwerkelijke cijfermatige grondslag ontbreekt.

Definitie incassozaken

Voorname opmerking impliceert, zo wordt duidelijk uit de strekking van het voorstel, dat volgens de door u gehanteerde definitie incassozaken van andere vorderingen kunnen worden onderscheiden aan de hand van de hoogte van het geldelijke belang dat met die vordering is gemoeid. Deze definitie van incassozaken sluit niet aan bij de door de Rechtspraak zelf gehanteerde definitie van een incassozaak, namelijk: dagvaardingsprocedures inzake geldvorderingen van civielrechtelijke aard tot een bedrag van € 25.000 die in rechte onbetwist blijven en die eindigen in een verstekvonnis (omdat de gedaagde niet is verschenen of heeft nagelaten het griffierecht te betalen), de zogenoemde verstekprocedures.³ Het is juist het verlagen van de verschuldigde bedragen van deze verstekprocedures, die zou kunnen bijdragen aan een meer rechtmatig griffierechtenstelsel.

Immers: het zijn verstekprocedures die voor de rechtspraak het minst arbeids- en kostenintensief zijn. Het komt de KBvG dan ook als weinig rechtstatelijk voor om juist bij die procedures onnodige barrières op te werpen voor de rechtstoegang, danwel die onnodig hoge kosten door te berekenen aan een schuldenaar die zich – bij uitstek in verstekprocedures - vaak in de situatie bevindt dat hij eenvoudigweg niet kan betalen.

Aansluiting bij daadwerkelijke kosten procedure

De griffierechten bij verstekzaken, doorgaans onbetwiste incassovorderingen, staan in geen verhouding tot de in een dergelijke zaak te maken kosten door de overheid.

Zie M.T. Croes e.a., *Evaluatie Wet griffierechten burgerlijke zaken - De complexiteit van vereenvoudiging*, WODC-rapport 2017-9, p. 132

² MvT, p. 4

³ Rapport van de coördinatiegroep incassozaken in opdracht van het Dagelijks Bestuur van het Presidenten-Raad Overleg en de portefeuillehouder civiel recht van de Raad voor de rechtspraak van 14 september 2018, p.4

KONINKLIJKE BEROEPSORGANISATIE VAN GERECHTSDEURWAARDERS

Zo bedroegen de daadwerkelijke kosten van een verstekzaak bij de sector kanton in 2017 € 38 en bij de sector civiel € 211. Genoemde kosten bestaan uit arbeidstijd van rechters, juridische ondersteuning en een opslag voor centrale diensten.⁴ De hierbij gestelde behandelingsduur is één minuut voor de rechter en drie minuten voor de juridisch medewerker.⁵

De daadwerkelijke kosten van deze weinig arbeidsintensieve geschillen bedragen dus slechts een fractie van de bedragen van die een rechtszoekende in een dergelijk geval als griffierecht is verschuldigd: dit geldt voor vorderingen in alle categorieën.

Ter indicatie van deze lasten, voor zover die samenhangen met de behandeling van geschillen: de gemiddelde behandelingsduur van civiele kort gedingen (verstek- en op tegenspraak) in de sector kanton bedragen 91 minuten voor de rechter en 174 minuten voor de juridisch medewerker. Dit leidde in de periode 2014-2016 tot een gemiddelde kostprijs van civiele kort gedingzaken € 769.⁶

Bekostigingsmodel rechtspraak doet afbreuk aan toegang tot het recht

Het is de KBvG bekend dat er een krapte bestaat op de begroting van de rechtspraak en dat er gaten moeten worden gedicht. Echter, daar waar een rechtsstaat de verplichting heeft om de toegang tot het recht te waarborgen, mag de kostendekkendheid van de rechtspraak geen argument zijn om afbreuk te doen aan dit grondrecht. In kantonzaken wordt in ruim 80% van de gevallen verstek verleend: *de facto* wordt de civiele rechtspraak in Nederland in belangrijke mate door de in geen verhouding staande griffierechten van deze procedures gefinancierd.

Geen onnodige kosten neerleggen bij rechtszoekenden

Behoorlijke rechtspraak kost geld. Als het de mening is van de wetgever dat die bekostiging moet komen van Nederlandse schuldeisers van wie het recht op nakoming onbetwist is, dan neemt diezelfde wetgever behalve het garanderen van rechtstoegang, ook haar waarborgfunctie in het faciliteren van de rechtszekerheid in het handelsverkeer niet serieus. En juist het ontbreken van een eenvoudige en kosteneffectieve mogelijkheid om wanbetalers tot nakoming te bewegen vormt met name voor het midden- en kleinbedrijf een knelpunt.⁷

Onnodige stapeling kosten debiteuren in strijd met regeerakkoord

Daar komt nog bij dat de kosten van een gerechtelijke procedure in beginsel dienen te worden verhaald op de in die procedure in het ongelijk gestelde partij, de

⁴ M.J. ter Voert en L.E.H.P. van Lierop, *Quick scan Belgische procedure voor Invordering van Onbetwiste Schulden*, WODC Memorandum 2019-1, p. 42

⁵ M. Verhoeven, insolventie- en kortgedingrechter rechtbank Overijssel te Almelo, in Toga-column: 'Ook zaken van één minuut kosten meer geld', NRC 27 april 2016.

⁶ Algemene rekenkamer, rapport Bekostiging Rechtspraak: gevolgen voor doelmatigheid. 2016, p.25

⁷ M.J. ter Voert en L.E.H.P. van Lierop, *Quick scan Belgische procedure voor Invordering van Onbetwiste Schulden*, WODC Memorandum 2019-1, p. 47

debiteur.⁸ In het regeerakkoord werd gesproken van een bijzondere verantwoordelijkheid van de overheid om onnodige vergroting van schulden te voorkomen,⁹. Het lukt de KBvG, met alle goede wil, niet om deze toezegging terug te vinden in zowel het huidige als het beoogde toekomstige griffierechtenstelsel. Wij vragen de minister dan ook om het regeerakkoord gestand te doen en debiteuren niet langer op te zadelen met onnodig zware financiële lasten. Zeker bij lage vorderingen dragen proceskosten onevenredig bij aan de schuldenlast. Het gevolg is dat de zwakste schouders hier de zwaarste lasten dragen.

Redelijk alternatief: instellen kostenbesparende procedure onbetwiste schulden

Het is naar de mening van de KBvG van het grootste belang dat ook onbetwiste vorderingen van een eerlijke procedure worden voorzien alvorens daaraan executoriala kracht wordt verleend. Het mag echter niet zo zijn dat, zoals nu het geval is, de lasten van een dergelijke procedure in schril contrast staan met de kosten die aan rechtszoekenden en schuldenaren worden doorberekend.

Een eerlijk proces, betekent een eerlijk tarief. Een snellere, meer efficiënte en goedkopere tenuitvoerlegging van erkende en onbetwiste schuldvorderingen is in het belang van de samenleving als geheel: voor het midden- en kleinbedrijf en voor de schuldenaar. Als onafhankelijke, openbare ambtenaren die vertrouwd zijn met de invordering schulden ligt een rol voor de gerechtsdeurwaarder daarin voor de hand.

De KBvG ziet dan ook voor zich dat voor de inning van deze vorderingen een separate procedure wordt ingericht, waarbij het model van Belgische IOS-procedure¹⁰ richtinggevend kan zijn. Kort gezegd kan die procedure als volgt worden ingericht:¹¹

1. De schuldeiser stelt de onbetwiste facturen aan de gerechtsdeurwaarder ter hand.
2. De gerechtsdeurwaarders registreert de zaak in een door de KBvG in te richten centraal register van vorderingen.¹²
3. De gerechtsdeurwaarder betekent aan de schuldenaar een aanmaning tot betaling, samen met een reactieformulier en kopieën van schulden
4. De schuldenaar krijgt een bepaalde termijn om:
 - a. te betalen;
 - b. een verzoek te doen tot betaling in termijnen; of

⁸ Artikel 237 Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering

⁹ Regeerakkoord 2017-2021, 'Vertrouwen in de toekomst', p. 27

¹⁰ Art. 1394/20 e.v. Gerechtelijk Wetboek, de zogenaamde Pot Pourri I-wetgeving

¹¹ Ontleend aan: A.W. Jongbloed, Nederland kan wel degelijk iets leren van de invordering van onbetwiste schulden in België, BER 2019/3, p. 3. Voor verdere informatie over deze procedure zouden wij u naar dit zeer lezenswaardige artikel willen verwijzen, alsmede naar: S.J.W. van der Putten, 'Een oplossing voor de omslachtige incassopraktijk: het verkrijgen van executoriala titels bij erkende en niet-betwiste geldvorderingen' in: S.J.P. van der Putten en M.R. van Zanten (red.), Compendium Beslag- en Executierecht, Den Haag: Sdu 2018, p. 337-355.

¹² Het recente KBvG initiatief: *Schuldwijzer* zou daartoe mogelijk geschikt kunnen zijn

KONINKLIJKE BEROEPSORGANISATIE VAN GERECHTSDEURWAARDERS

- c. verweer te voeren.
5. De gerechtsdeurwaarder verlijdt een proces-verbaal van niet-betwisting als er niet is gereageerd. Dit proces-verbaal van niet-betwisting is een executoriale titel waartegen verzet bij de rechter openstaat.

In het WODC-onderzoeksrapport 'Quick scan Belgische procedure voor de invordering van Onbetwiste Schulden'¹³ wordt onderschreven dat de IOS-procedure meerwaarde kan bieden voor de toegankelijkheid bij erkende en niet-betwiste vorderingen. Die meerwaarde betreffen de aan de procedure verbonden kosten, maar ook de eenvoud van de procesinleiding.

In datzelfde rapport werd geconcludeerd, dat een dergelijke procedure desalniettemin niet in Nederland zou hoeven te worden geïmplementeerd. Dit omdat de hier besproken wijzigingen in het griffierechtenstelsel een voordeel zouden opleveren dat opweegt tegen de voordelen die het instellen van een op de IOS-procedure geïnspireerde Nederlandse procesgang biedt.

Uit voorgaand betoog mag echter duidelijk blijken, dat het voorliggende wetsvoorstel die vergelijking geenszins kan doorstaan. Wij willen u dan ook vriendelijk vragen, om een op de IOS geïnspireerde alternatieve procedure te heroverwegen. Subsidiair aan dit voorstel ligt het voor de hand om in ieder geval het griffierecht verdergaand te differentiëren naar de situatie of er al dan niet verweer wordt gevoerd of verstek wordt verleend, waarbij het griffierecht in verhouding zal moeten komen te staan met de met de procedure daadwerkelijk gemoede kosten.

De KBvG is uiteraard ten zeerste bereid om, indien gewenst, ondersteuning te bieden bij de realisatie van de in deze reactie besproken voorstellen. Ook is de KBvG bereid deze reactie van een nadere toelichting te voorzien.

Wij geven toestemming om deze reactie te publiceren.

Hoogachtend,

Namens het bestuur van de KBvG

mr. S.J.W. van der Putten
Vicevoorzitter

¹³ M.J. ter Voert en L.E.H.P. van Lierop, *Quick scan Belgische procedure voor Invordering van Onbetwiste Schulden*, WODC Memorandum 2019-1